

Szabadszemes jelenségek

Holdsarló-megfigyelések 1997. második felében

észlelés ideje	típusa	sarló kora	észlelő/észlelés helye
1997. 02. 08.	E	21:06	Zajáczy György (Calcutta)
1997. 02. 09.	E	45:18	Zajáczy György (Calcutta)
1997. 03. 10.	E	39:36	Zajáczy György (Debrecen)
1997. 09. 30.	H	36:39	Drávecz László (Nagykónyi)
1997. 10. 03.	E	46:05	Ifj. Balogh Zoltán (Görögország)
1997. 10. 03.	E	47:33	Keszthelyi Dániel (Gyöngyöstarján)
1997. 10. 03.	E	47:53	Gyemizse Péter, Gyemizse Gáborné (Komló)
1997. 10. 30.	H	29:11	Drávecz László (Nagykónyi)
1997. 10. 30.	H	29:15	Csörgei Tibor (Lég, SK)
1997. 12. 30.	E+f	22:40	Mizser Attila (Sajkod)
1997. 12. 30.	E	22:46	Keszthelyi Sándor, Keszthelyiné Sragner Márta (Pécs)
1997. 12. 30.	E	22:53	Gyemizse Péter (Pécs)
1997. 12. 30.	E	23:01	Ifj. Erdei József (Bogyiszló)
1997. 12. 31.	E+f	46:33	Horváth László István (Tamási)
1997. 12. 31.	E	46:53	Zajáczy György (Debrecen)
1997. 12. 31.	E	47:03	Gyemizse Péter (Pécs)

Jelmagyarázat: H: hajnali észlelés, E: esti észlelés, f: fotó.

1997 második félévében 12 észlelő 13 megfigyelést küldött be rovatunkhoz. Ezenkívül szerepel még a listán Zajáczy György három korábbi holdsarló észlelése, ami az előző feldolgozásból a rovatvezető hibájából maradt ki.

A megfigyelések megoszlásán továbbra is tükröződik az esti láthatóságok népszerűbb volta, hiszen az öt megfigyelt alkalomból csak egy volt hajnali. A legfiatalabb sarlót a második félévben Mizser Attila látta (sőt fotózta is), aki a jó lehetőséget kihasználva a Balaton mellől észlelte a 22^h40^m korú Holdat. A következőkben ismerkedjünk meg az időszakban készült legjobb leírásokkal.

Szeptember 30-án jó alkalom nyílt a holdsarló megfigyelésére. 4:00 UT-kor kezdem az észlelést, 4:09 UT-ra pedig megpillantottam a holdsarlót. Ekkor kora újhold előtt 36^h39^m volt. Ívének hossza 140–150° lehetett. A hamuszürke fényt nem sikerült megpillantanom. Sajnos az ég alját felhők övezték, ezért mindössze 4 percig tudtam megfigyelni. (Drávecz László, Nagykónyi)

A Sunion-foki Poszeidon szentély szikláiról pillantottam meg az Égei-tenger felett a holdsarlót. A halványsárgás ívet 120°–130°-osnak becsültem Kb. 25°-kal volt horizont fölött. A nálam lévő Sony videokamerával megpróbáltam rögzíteni, de sajnos a zoom nem tudta normálisan befogni. Derült, tiszta, kicsit szeles idő volt. (Ifj. Balogh Zoltán, 1997.10.23.)

1997. október 30-án sikeres holdsarló-megfigyelést végeztem. 4:42 UT-kor pillantottam meg először, kora ekkor $29^h 11^m$ volt. Kb. 4° – 5° magasan volt a horizont felett. A hamuszürke fény gyengén, de biztosan látszott. Ívének hossza kb. 110° volt. A hideg miatt 4:50 UT-kor abbahagytam az észlelést. (Drávecz László, Nagykónyi)

1997. október 30-án, csütörtök reggel, vonatra menet 5:30 KözEI-kor, negyed órával holdkelte után pillantottam meg először a vékony holdsarlót. Ekkor kb. 80 fok hosszú lehetett. Éppen csak kilépett a horizonti homályból, 3° magasan lehetett, színe vöröses volt. Negyed órával később 5:46-kor már úgy 4° magasan lehetett, színe aransárga; 90° – 100° -os részt lehetett látni belőle, de néha beugrott az egész kerülete. Az ég nagyon tiszta volt, és kb. -7°C körüli hőmérséklet. (Csörgei Tibor, Lég)

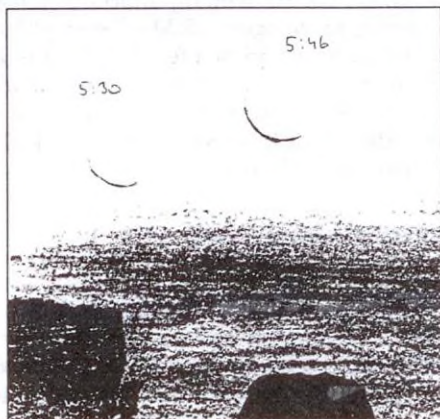
1997. december 30-án 14:30 UT-kor indultunk a városból, 14:40-kor értünk a Hotel Kikelet elé. A kocsival DNY felé fordulva, kényelmesen ülve nézhettük a napnyugtát. Pécs városa ködfoszlányokban, ködösen szürkült, de felette a Nap tisztán és erősen süt, csak 15:00 UT-tól lehet belenézni.

Szabad szemmel egy (jobbra fel, félúton), binoklival három napfolt van rajta. A Nap egyre lapultabb, a horizontig lehet látni nyugvását, 15:12 UT-kor látjuk utolsó sugarait. Az ég nagyjából felhőtlen, csak néhány foszlány lebeg a DNY-i horizont felett. Az ég nagyon jó átlátszóságúnak tűnt.

15:23 UT-kor vesszük észre a Vénuszt, majd 15:25-kor a Jupitert. 15:27 és 15:32 között egyre sötétedik, szerencsére az alsó kis felhők nem zavarnak. A kocsiban ülve mindketten pásztázzuk a horizont feletti részt. Már kellően besötétedett, de nem látunk semmit. Aztán végre 15:35-kor Márta megpillantja a Holdat a binokliban. Csak egy pillanatra, majd egy perc múlva ismét. Most már mindketten látjuk, 6 fok magasan van, kis foszlányok között bujkál. De csak binokliban látjuk, szabad szemmel nem.

Aztán az ég még kissé sötétedik, az érintett égrészről elhúzódnak a foszlányok, és megpillantjuk a sarlót 15:43-kor szabad szemmel is! Nagyon gyenge, vékonyka, nyeszlett ívdarab. Pontosan a Nap nyugvási helye felett van, csak 6 fokkal feljebb. Eleinte hajszálvékony, 90 fokos ív, nagyon gyengén. De percről percre jobban látszik. 15:51 UT-kor már biztosan látszik, ekkor 120 fokos az ív, de már csak 4 fokkal van a horizont felett. 16:00-kor nagyon tiszta részre ér, ekkor a legjobb, de hamuszürke fényről szó sincsen. Közeledik már az alatta lévő, sötétvörös színű, szmogszerű ködréteghez, de még látszik. Aztán 16:02-kor eléri ezt a maszatos sávot, és 16:04-kor végleg eltűnik. Azaz binoklival 29 percen, szabad szemmel 21 percen át láthattuk. Egyszerű járókelőként aligha vettünk volna ebből észre valamit, olyan gyenge volt. Nagyon kellett koncentrálni a látványra! (Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta)

1997. december 30-án, napnyugta után folyamatosan kerestem a kissé párás DNY-i égen a holdsarlót. Kb. 25 percnyi keresés után úgy gondoltam, feladom. Még egy utolsó kísérletet tettem, és 15:36 UT-kor megpillantottam a házak között 8° -ra a

Csörgei Tibor rajza (1997. 10. 30.)

horizonttól a 120°-os ívet. Sárgás-vöröses színű volt, hamuszürke fénye nem látszott. Binoklival az ív szakadások nélkül látszott. Mivel már tudtam, merre kell keresni, próbáltam szabad szemmel is megtalálni, de csak a távcsöves észrevétel után bő húsz perccel (15:58 UT-kor) sikerült 4°-ra a horizonttól észrevennem a mélyvörös színű, kb. 100°-os ívet. (Ifj. Erdei József, Bogyiszló)

Derült, tiszta égen, 15:30 UT-kor pillantottam meg a halványárga holdsarlót, kb. 20° magasan a horizont felett. Tőle D-re kb. 1°-ra a Vénusz ragyogott, rendkívül szép látványt nyújtva az esti égen. Hamuszürke fényt ekkor még nem észleltem, de 15:59 UT-tól már látható volt. Végül a párássá váló levegőben 16:15 UT-ig tudtam folytatni az észlelést, amíg a szomszédos házak el nem takarták előlem. (Horváth László István, Tamási, 1997. 12. 31.)

GYENIZSE PÉTER

Folytatás a 20. oldalról!

Ágasvár '98

Ismét véget ért egy nyár, mögöttünk egy ágasvári tábor és hétvége. Mind az ifjúsági tábor, mind a távcsöves találkozó résztvevői hallhattak egy-egy előadást a CCD-ről, s mindkétszer hasonló volt a fogadtatás: egy-egy képfeldolgozási művelet során, amikor a „semüből” előtűnt egy spirálgalaxis a tekergőző karjaival, vagy egy holdfelvételen hirtelen megjelentek az élesítés előtt finom homályban úszó részletek, vagy a három színszűrővel készült felvételekből összeállt a színes kép, szinte mindannyiszor a csodálkozás és a tetszés hangjai szólaltak meg halkán a nézők között. Az előadások után címet viselte: Egy megvalósult álom, a CCD. Nos, mint az előbb leírt reakciókból is látszik, azért ez még nem teljesen így van, hiszen a mindennapi események, a valósággá vált álom nem kelt ekkora csodálkozást. A cím azonban mégis helytálló, nagyon is. Hiszen van már magyar fejlesztésű CCD kamera, képfeldolgozó szoftver; mindez elérhető áron és nem is akármilyen minőségben. Sőt, már CCD-s kiegészítőket is készítenek amatőrök hazánkban, billenőtükörök és szűrőváltók, ezek is beszerezhetőek.

Valóban, az álom egy része megvalósult, hiszen az eszközök elérhetőkké váltak. Azonban nagyon kevesen vannak, akik használják, használnák is ezeket. Talán hozzáfűzhetem, hogy *egyelőre* alig vannak még. Többektől lehetett hallani Ágasváron, ahogy az előadások után tervezgettek, hogy s miként szereznek CCD-t és mire használják majd, mivel mit észlelnek. Talán nem véletlen, hogy a távcsöves találkozó második, szombati éjszakáján a legnagyobb csoportosulás egy kis számítógép köré gyűlt: Szitkay Gábor Starfire refraktorának végén egy Starlight Xpress CCD kamera nyelte el a fényt, s a távcső tövében Kereszty Zsolt csalta elő a monitorra a képeket. Nagy volt a lelkesedés, de az „álom megvalósulásának” második része, az *észleléseihez CCD-t használó magyar amatőr*, nos, ez még nem mindennapos. Én bizakodó vagyok, s talán a következő szám CCD rovatából majd a Tisztelt Olvasó is megtudhatja, miért. Az októberi Meteorban *Berkó Ernő* fog majd beszámolni tapasztalatairól, amiket már több hónapra visszanyúló időszakban szerzett egy AMA-KAM CCD-vel es egy kis, 100/600-as refraktorról. Azt hiszem, nyugodtan mondhatom el róla, hogy ő az „első úttörő” hazánkban e téren, s nem is akármilyen lelkesedéssel és eredményekkel! Több mint 1000 felvételt készített már, 16–17 magnitúdó környékére is eljutott, s csak úgy hemzsegnek a képeken az NGC, PGC, UGC galaxisok.

FŰRÉSZ GÁBOR